

Valstybių narių teisė - Vengrija

Šis lapas saturs ir mašintulkojums, kura kвалitāti nevar garantēt.

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teisinę sistemą Vengrijoje.

Teisės šaltiniai

I. Teisėkūros hierarchija

1 Pagrindinis įstatymas

Vengrijos **Pagrindinio įstatymo (2011 m. balandžio 25 d. paskelbta Pagrindinio Vengrijos įstatymo)** būstinė yra Vengrijos teisės aktų hierarchijos viršūnėje, todėl kiekvienas kitas teisės aktas turi būti su juo suderinamas. **Nacionalinė asamblėja** priėmė Pagrindinį įstatymą ir jį **iš dalies pakeisti** reikia **dvių trečdalių visų Asamblėjos narių balsų dauguma** [Pagrindinio įstatymo S (2) straipsnis].

Pagrindinis įstatymas ir jo pereinamojo laikotarpio nuostatos (2011 m. gruodžio 31 d. paskelbtas Vengrijos Pagrindinio įstatymo pereinamojo laikotarpio **nuostatos**) **įsigaliojo 2012 m. sausio 1 d.**

Vengrijos Pagrindinį įstatymą sudaro **6 dalys**: Preambulės **nacionaliniame Hit religijos pavadinime**, taip pat Konstitucijos **A** dalyje (A-U straipsnis), **Laisvė ir atsakomybė** (I-XXXI straipsniai), **valstybė** (1–54 straipsnis), „**Specialus įsakymas**“ ir „**Baigiamosios ir kitos nuostatos** „.

Skyriaus, turinčio teisę į fondą, bendrosios nuostatos ir nurodyta:

- valdymo forma,
- pagrindinius valstybės veikimo principus,
- tam tikrų įgaliojimų perdavimą Europos Sąjungai,
- Vengrijos sostinė ir regioniniai administraciniai vienetai,
- pagrindinės nuostatos dėl Vengrijos pilietybės ir kaip ją gauti,
- Vengrijos oficiali kalba, herbas, vėliava, nacionalinis himnas, nacionalinės šventės ir oficiali valiuta,
- pagrindinės teisės vieta Vengrijos teisinėje sistemoje, t. y. Pagrindinis įstatymas yra Vengrijos teisinės sistemos pagrindas,
- Pagrindinio įstatymo priėmimo ir pakeitimo tvarka,
- Vengrijos teisės aktų rūšys,
- keletas pagrindinių principų, įskaitant:
 - draudimas konfiskuoti ir juo pasinaudoti jėga,
 - atsakomybės už vengrų, gyvenančių už Vengrijos sienų, likimą,
 - bendradarbiavimas kuriant Europos vienybę,
 - santuokos įstaigos apsauga,
 - užtikrinti sąžiningos konkurencijos sąlygas,
 - subalansuoto, skaidraus ir tvaraus biudžeto valdymo principu,
 - pareiga apsaugoti ir išlaikyti gamtos išteklius,
 - taikos ir saugumo kūrimas bei išsaugojimas ir siekis bendradarbiauti su visomis pasaulio šalimis ir šalimis, kad būtų pasiektas darnus žmonijos vystymasis.

Dalyje „Laisvė ir atsakomybė“ nustatomos pagrindinės teisės ir pareigos. Ji pripažinta pagrindine teise, inter alia:

- teisę į gyvybę ir žmogaus orumą,
- kankinimo, nežmoniško ar žeminančio elgesio ar baudimo, pavergimo ir prekybos žmonėmis uždraudimas,
- bet kokios eugenikos, bet kokio žmogaus kūno ar jo dalių naudojimo siekiant finansinės naudos ir žmonių klonavimo praktikos draudimą,
- teisę į laisvę ir asmens saugą, taip pat nuostatos, kuriomis užtikrinama, kad niekam nebūtų atimta laisvė,
- teisę laisvai judėti ir laisvai pasirinkti gyvenamąją vietą,
- teisę į privatų ir šeimos gyvenimą,
- teisę į asmens duomenų apsaugą ir prieigą prie viešojo intereso duomenų,
- teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę,
- teisę į taikius susirinkimus,
- žodžio laisvę,
- teisę dalyvauti kultūriniame gyvenime,
- teisę laisvai pasirinkti darbą, profesiją ir verslo veiklą,
- teisę į nuosavybę,
- draudimas išsiųsti Vengrijos piliečius iš Vengrijos teritorijos,
- prieglobstis
- lygybė prieš įstatymą,
- nediskriminavimas,
- vaikų darbo uždraudimas,
- teisę į sveiką aplinką,
- teisę balsuoti ir būti kandidatu per Nacionalinės Asamblėjos narių, vietos atstovų ir merų, taip pat Europos Parlamento narių rinkimus,
- teisę į valdžios institucijų vykdomą nešališką, sąžiningą ir pagrįstą laiku vykdomą veiklą,
- kiekvieno Vengrijos piliečio teisę būti apsaugotai Vengrijoje jo buvimo užsienyje metu,
- Pagrindiniame įstatyme taip pat nustatytos asmenų, kurių atžvilgiu vykdomas baudžiamasis persekiojimas, pilietybės ir pagrindinės teisės.

Remiantis Pagrindiniu įstatymu, Vengrija, be kita ko, siekia:

- užtikrinti visų savo piliečių socialinę apsaugą,
- kiekvienam žmogui užtikrinti deramą būstą ir galimybę naudotis viešosiomis paslaugomis.

Pagrindiniame įstatyme taip pat nustatyti tam tikri įpareigojimai, būtent:

- įpareigojimas prisidėti prie bendrų poreikių patenkinimo (vienodas apmokestinimas),
- Vengrijos piliečių pareiga ginti savo šalį.

Pagrindinio įstatymo C dalyje nustatytos svarbiausios taisyklės, taikomos šalies piliečiams ir pagrindinėms šalies institucijoms, kuriose nustatytas teisinis statusas ir atsakomybė už:

- nacionalinė Asamblėja,
- Respublikos Prezidentūra
- vyriausybė,
- autonominių reguliavimo institucijų,
- Konstitucinis Teismas,
- teisminės institucijos ir prokuratūros,

- pagrindinių teisių komisaras,
- vietos valdžia,
- Vengrijos nacionalinis bankas,
- valstybės audito tarnyba,
- Vengrijos ginkluotųjų pajėgų,
- policija ir nacionalinio saugumo tarnybos,
- nacionaliniai referendumai.

Pagrindinio įstatymo A dalis, **specialus teisės aktas**, apima nepaprastąją padėtį, nepaprastąją padėtį, prevencinės gynybos būklę, terorizmo padėtį, netikėtus antpuolius ir avarines situacijas.

2 Aktas

Vengrijoje įstatymus priima **Nacionalinė Asamblėja**. Pagal Pagrindinį įstatymą pagrindinių teisių ir pareigų taisyklės nustatomos įstatymais. Parlamentas priima įstatymus **paprasta balsų dauguma** (daugiau nei pusė dalyvaujančių narių), išskyrus Pagrindiniame įstatyme apibrėžtus vadinamuosius **pagrindinius įstatymus**, kuriems priimti ir iš dalies keisti reikia **dviejų trečdalių dalyvaujančių Parlamento narių balsų dauguma**.

Pagal Pagrindinį įstatymą konstituciniai įstatymai taikomi, pavyzdžiui, pilietybei, bažnyčioms, Vengrijoje gyvenančių tautinių mažumų teisėms, Nacionalinės Asamblėjos narių ir Respublikos Prezidento, Konstitucinio Teismo, vietos valdžios institucijų teisiniam statusui ir darbo užmokesčiui, taip pat išsamioms taisyklėms dėl herbo ir vėliavos naudojimo ir nuostatoms dėl valstybės dekoracijų.

Remiantis Pagrindiniu įstatymu, leidimas pripažinti Europos Sąjungos steigimo ir iš dalies keičiančios Sutarčių, karo valstybės deklaracijos, taikos deklaracijos ir specialios teisinės tvarkos deklaracijos privalomąjį pobūdį turi būti patvirtintas dviejų trečdalių visų Nacionalinės Asamblėjos narių balsų dauguma.

Prieš priimant 1989 m. įstatymą Nr. XXXI dėl Konstitucijos pakeitimo, Vengrijos prezidentinei tarybai buvo leista priimti dekretus. Teisės aktų hierarchijos požiūriu vis dar galiojantys įstatymai gali būti laikomi teisės aktais tame pačiame lygmenyje kaip įstatymai.

3 Reglamentai

Pagrindiniame įstatyme pripažįstami vyriausybės nutarimai, ministro pirmininko potvarkiai, ministrų dekretai, Vengrijos nacionalinio banko valdytojo dekretai, autonominių reguliavimo institucijų vadovų dekretai ir vietos valdžios dekretai. Nacionalinės krizės metu Nacionalinės gynybos tarybos ir nepaprastosios padėties atveju Respublikos Prezidentas taip pat gali priimti dekretus.

3.1 Vyriausybės dekretai

Vyriausybės įgaliojimai priimti **dekretus gali būti originalai** arba statutiniai. Pirminė kompetencija apibrėžta Pagrindinio įstatymo 15 straipsnio 3 dalyje, pagal kurią Vyriausybė, neviršydamą savo įgaliojimų, gali priimti dekretus klausimais, kurie nėra reglamentuojami įstatymais. Joks Vyriausybės dekretas neprieštarauja jokiame įstatyme. Tai neapriboja Nacionalinės Asamblėjos, kuri gali svarstyti bet kurią savo valdžios institucijos reguliavimo sritį, įgaliojimų.

Pagal Pagrindinį įstatymą ir 2010 m. įstatymą Nr. CXXX dėl teisės aktų Vyriausybė gali aiškiai teisiškai priimti dekretus įgyvendinančius įstatymus. Pagal Teisės aktų įstatymo 5 (1) skirsnį įgaliojimų suteikimas ir įgaliojimų delegavimo dalykas bei pagrindai turi būti nurodyti leidime priimti įgyvendinimo teisės aktus. Leidimo turėtojas negali teisėkūros institucijos perduoti kitai šaliai.

3.2 Ministro pirmininko potvarkiai

Remiantis Pagrindiniu įstatymu, ministro pirmininko dekretas taip pat gali būti priimtas ministro pirmininko pavduotojo įsakymu, ministro pirmininko įsakymas yra tokio pat lygio kaip ir ministro dekretas teisės šaltinių hierarchijoje.

3.3 Ministrų dekretai

Ministerijos potvarkiai priimami vadovaujantis vyriausybės dekretais teisės aktų hierarchijoje. Pagal Pagrindinį įstatymą ministrai priima potvarkius dėl įstatymo arba vyriausybės dekreto (išduoto pagal jų pirminę teisėkūros kompetenciją), **nepriklausomai nuo to**, ar jie priimami savarankiškai, ar pagal susitarimą su bet kuriuo kitu ministru; tokie nutarimai neprieštarauja jokiame įstatyme, vyriausybės įsakymui ar Vengrijos nacionalinio banko valdytojo dekretui.

3.4 Vengrijos nacionalinio banko valdytojo dekretai

Vengrijos nacionalinio banko valdytojas, veikdamas pagal savo kompetenciją, nustatytą konstituciniame įstatyme, gali priimti potvarkius, jei tai neprieštarauja įstatymams.

3.5 Autonominų reguliavimo institucijų vadovų dekretai

Pagal Pagrindinio įstatymo 23 straipsnio 4 dalį autonominių reguliavimo institucijų vadovai, veikdami pagal savo kompetenciją, kaip nustatyta konstituciniame įstatyme, priima nutarimus įstatymais nustatytų įgaliojimų, kurie neprieštarauja jokiam įstatymui, vyriausybės įsakymui, ministro pirmininko įsakymui, ministro įsakymui ar bet kokiam Vengrijos nacionalinio banko valdytojo dekretui.

3.6 Vietos valdžios dekretai

Pagal Pagrindinio įstatymo 32 straipsnio 2 dalį vietos valdžios institucijos, atsižvelgdamos į savo kompetenciją, gali priimti vietinius dekretus, kuriais reguliuojami vietos socialiniai santykiai, kurių nereglamentuoja aktas arba valdžios institucijos. Vietos potvarkiai gali neprieštarauti bet kokiems kitiems teisės aktams.

Išsamios taisyklės dėl dekretų, kuriuos turi priimti vietos valdžios institucijos atstovaujamosios organizacijos, nustatytos Vengrijos vietos valdžios institucijų įstatyme Nr. CLXXXIX (2011 m. įstatymas Nr. CLXXXIX).

4 Tarptautiniai susitarimai ir pagrindiniai tarptautinės teisės principai

Vengrijos Vyriausybė gali sudaryti **tarptautinius susitarimus** su kitomis valstybėmis ir (arba) kitų valstybių vyriausybėmis. Vengrijoje tarptautinių susitarimų ir nacionalinės teisės ryšys yra pagrįstas dualistine sistema, t. y. tarptautinės sutartys tampa nacionalinės **teisės dalimi, jas įteisinant teisės aktais.**

Tarptautinės teisės principai

Pagal Pagrindinio įstatymo Q (3) straipsnį Vengrija priima visuotinai pripažintas tarptautinės teisės taisykles. Paprotinė tarptautinė teisė ir bendrieji tarptautinės teisės principai tampa nacionalinės teisės dalimi be būtinybės juos keisti.

II — Kiti teisės šaltiniai, kurių imamasi platesne prasme ir kurie neatitinka teisės aktų reikalavimų

1 Valstybės administravimo teisinės priemonės

Vengrijos teisės sistemoje yra teisinės valstybės administravimo priemonės, kurios, nors ir apima normatyvines nuostatas, nėra laikomos teisės aktais. Teisės aktų įstatyme (2010 m. įstatymas Nr. CXXX) apibrėžiamos dvi teisinės valstybės administravimo priemonės: norminiai sprendimai ir normatyviniai nutartys. Tai elgesio taisyklės, kurios nėra visuotinai privalomos, t. y. jos nėra privalomos visiems. Jos yra tik vidaus nuostatos, organizacinės ir veiklos taisyklės, taikomos tik emitentui arba subordinuotoms įstaigoms ar asmenims. Norminiai sprendimai ir nutartys negali nustatyti piliečių teisių ir įsipareigojimų. Teisinės valstybės administravimo priemonės negali prieštarauti kitiems teisės aktams ir negali kartoti teisinių nuostatų.

Pagal ankstesnius teisės aktus (1987 m. Aktas XI) **statistikos komunikatai** ir teisinės **gairės** taip pat laikomi teisės šaltiniais (vadinami kitais teisiniais valdymo dokumentais), kurie teisės aktais nelaikomi. Naujasis Teisės aktas jau nebėra minimas. Kadangi, įsigaliojus naujam įstatymui (2011 m. sausio 1 d.), teisinės gairės buvo panaikintos, iki tos dienos išleistos statistikos priemonės lieka galioti iki tol, kol jos bus panaikintos. (Centrinio statistikos biuro pirmininko skelbiami statistiniai duomenys apima teisiškai privalomas nuostatas, kurias sudaro tik statistinės sąvokos, metodai, klasifikacijos, sąrašai ir numeriai.)

1.1 Norminiai sprendimai

Priimdami norminius sprendimus, Nacionalinė Asamblėja, vyriausybė ir kitos centrinės administracinės įstaigos, Konstitucinis Teismas ir Biudžeto taryba gali nustatyti savo organizacinę struktūrą ir veiklą, veiklą ir veiksmų programas.

Vietos valdžios institucijų atstovaujantieji organai taip pat gali nustatyti savo ir jų valdomų įstaigų veiklą, taip pat jų veiklos programas, organizacijų veiklos organizavimą ir veikimą, kai priimami normatyviniai sprendimai. Taip pat ir nacionalinių vyriausybių atstovaujamas organas gali nustatyti savo pačių organizaciją ir veiklą, veiklą ir veiksmų programas, taip pat įstaigų, kurių veikla vykdoma priimant norminius sprendimus, programas.

1.2 Norminiai nurodymai

Kaip numatyta teisės aktuose, Respublikos Prezidentas, ministras pirmininkas, centrinių administracinių organų (išskyrus vyriausybę) vadovas, Nacionalinės teismų tarnybos pirmininkas, generalinis prokuroras, Vyriausiasis prokuroras, už pagrindines teises atsakingas Komisijos narys, Vengrijos nacionalinio banko valdytojas, Valstybės audito tarnybos pirmininkas, metropolinių zonų arba apskričių valdžios biuro vadovas, merai ir miestų tarnautojai gali nustatyti organizacijų, kurioms vadovauja, vadovauja ar prižiūri jų veiklą, organizavimą, veikimą ir veiklą normatyviniuose nurodymuose.

Be to, Nacionalinės Asamblėjos, Respublikos Prezidento, Konstitucinio Teismo, Pagrindinių teisių komisaro, autonominių reguliavimo institucijų, Ministro Pirmininko kanceliarijos ir oficialios ministerijos organizacijos vadovas gali priimti normatyvinius nurodymus, privalomus organizacijos darbuotojams.

2 Konstitucinio Teismo sprendimai

Konstitucinio Teismo sprendimai Vengrijos teisės sistemoje atlieka svarbų vaidmenį.

Pagal 2011 m. įstatymą Nr. CLI dėl Konstitucinio Teismo Konstitucinio Teismo **užduotys** yra šios:

- teisės aktų atitikties pagrindiniam įstatymui ex post peržiūra (ex post peržiūros procedūra);
- (prevencinė) priimtų, bet dar nepaskelbtų, bet tam tikrų tarptautinių sutarčių su Pagrindiniu įstatymu nuostatų atitikties peržiūra;
- individualią peržiūrą teisėjo prašymu: jei nagrinėjant bylą teisėjas turi taikyti teisės aktą, kuris, jo manymu, prieštarauja konstitucijai, arba kurį Konstitucinis Teismas pripažino prieštaraujančiu Konstitucijai, jis laikinai sustabdo procesą ir prašo Konstitucinio Teismo nustatyti įstatymo ar įstatymo nuostatą, prieštaraujančią Konstitucijai, ir uždrausti taikyti konstitucijos neatitinkančią teisės aktą;
- priimti sprendimus dėl konstitucinių skundų, kuriais pažeidžiamos Pagrindiniame įstatyme nustatytos teisės: asmuo ar organizacija, susijusi su konkrečiu atveju, gali pateikti konstitucinį skundą, jeigu jo, jos arba jo teisės, įtvirtintos Pagrindiniame įstatyme, buvo pažeistos įgyvendinus antikonstitucinius teisės aktus teismo procese, kai vyko teismo procesas, ir jis, išnaudojęs visas galimybes, arba neturi teisės apskųsti sprendimo;
- bet kokio teisės akto, kuriuo siekiama prieštarauti tarptautiniam susitarimui, nagrinėjimą;
- teisės aktų leidėjo neveikimo, kuris prieštarauja Pagrindiniam įstatymui, nutraukimas;
- tam tikrų kompetencijos konfliktų tarp valstybės įstaigų arba vietos valdžios institucijų ir kitų valstybės įstaigų sprendimas;
- pagrindinio įstatymo nuostatų aiškinimas;
- įvairios procedūros, priklausančios jos kompetencijai pagal teisės nuostatas.

Konstitucinis Teismas išsamiai pagrindžia savo sprendimus. Konstitucinio Teismo sprendimai negali būti skundžiami ir privalomi visiems.

3 Teismų praktika

Siekiant užtikrinti vienodą įstatymo taikymą ir atsakomybę už teisinių gairių teikimą žemesnės instancijos teismams, aukščiausiam Vengrijos teismui, **Curia** (iki 2012 m. sausio 1 d.: Aukščiausiasis Teismas) nustato teisės **vienodumo** sprendimą ir priima principinius sprendimus.

Teismų **vienodinimo procedūrą** galima pradėti, jeigu dėl teismų praktikos plėtros ir vienodumo reikia iš esmės priimti sprendimą dėl vienodumo ir jeigu Curia kolegija ketina nukrypti nuo kitos Curia kolegijos priimto sprendimo. Teismo sprendimas dėl teisės vienodumo yra privalomas teismams.

Iš esmės sprendimai priimami dėl Kurijos teismų praktikos praktikos ir taip pat skatina vienodą nuosprendžių priėmimą.

Priimti sprendimai, kuriais siekiama užtikrinti teisės aktų ir sprendimų vienodumą, skelbiami **Aukščiausiojo Teismo oficialiajame leidinyje**.

III. Teisės aktų taikymo sritis

Geografinė teisės aktų taikymo sritis apima Vengrijos teritoriją, o vietos valdžios dekretai apima vietos valdžios institucijų administracinę teritoriją. Asmeninio teisės aktų taikymo sritis apima fizinius asmenis, juridinius asmenis ir organizacijas, Vengrijos teritorijoje neturinčius juridinio asmens statuso, Vengrijos piliečius, esančius už Vengrijos teritorijos ribų, o vietinių valdžios potvarkių atveju – fizinius asmenis, juridinius asmenis ir organizacijas, neturinčius juridinio asmens statuso vietos valdžios administravimo srityje.

Teisės aktu (angl. Legislative Act) draudžiamas **galiojimas atgaline data**, nurodant, kad teisės aktu iki jo įsigaliojimo negali būti nustatyta prievolių arba padaryti juos nuostolingais, atšaukti arba apriboti teises arba paskelbti neteisėtus veiksmus.

Teisės aktuose visada turi būti nustatyta jo **įsigaliojimo** data taip, kad būtų pakankamai laiko pasirengti jo taikymui.

Teisės aktai ir jų įgyvendinimo taisyklės turi įsigalioti vienu metu. Teisės aktas (arba nuostata dėl teisės akto) netenka galios, jei jis panaikinamas arba, jei jame tik iš dalies keičiamos ar panaikinamos nuostatos, remiantis Teisės aktų aktu.

IV. Teisės duomenų bazės

Vengrijoje „Oficialusis biuletenis“ yra [„Magyar Közlöny“](#), kuris skelbiamas elektronine forma ir kurio tekstas turi būti laikomas autentišku.

Oficialiajame leidinyje pateikiami Vengrijos teisės aktai (išskyrus vietos valdžios dekretus), įskaitant:

- Konstitucinio Teismo nutartys ir sprendimai, kurie turi būti skelbiami Oficialiajame biuletenyje pagal teisinės nuostatas arba remiantis Konstitucinio Teismo sprendimu;
- nacionalinės asamblėjos sprendimus;
- „Curia“ teisminės priežiūros sprendimai;
- nacionalinio rinkimų komiteto nuomonės;
- Priede pateikta informacija, įskaitant sprendimų rinkimą;
- oficiali ataskaita.

[Nacionalinės teisės aktų duomenų bazėje](#) yra visi teisės aktai (išskyrus vietos valdžios dekretus) ir teisinės valstybės administravimo priemonės, galiojančios paieškos dieną. Ši informacija pateikiama konsoliduotoje redakcijoje, kartu su pakeitimais ir kitais pakeitimais.

Šią informaciją galite ieškoti pagal pavadinimą ir numerį, taip pat galima atlikti paiešką tekste.

Prieiga prie šių duomenų bazių **nemokama, joms** netaikomi jokie apribojimai.

Susijusios nuorodos

[Autentiškas elektroninis oficialus leidinys](#)

[Nacionalinių teisės aktų duomenų bazė](#)

Tai teksto mašininis vertimas. Šio puslapio savininkas neprisiima jokios atsakomybės dėl šio mašininio vertimo priemone išversto teksto kokybės.

Paskutinis naujinimas: 23/10/2019